

HAMBERG, N

# Den kristna tros- och sedeläran schematiskt framställd.

Örnsköldsvik : Ågren  
1907

# EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!



## Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

## EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

## Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

## Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

*Teol.  
Dogm.  
(För)  
o*

# Den kristna Tros- och Sedeläran

**Schematiskt framställd**

i anslutning till i bruk varande läroböcker i  
kristendomsundervisningen vid folkskolan

till

ledning vid konfirmationsundervisningen

af

**N. HAMBERG.**



Örnsköldsvik 1907.  
Gustaf Ågrens tryckeri.

Kungl. biblioteket



0 0000 000107645

# Den kristna Tros- och Sedeläran

**Schematiskt framställd**

i anslutning till i bruk varande läroböcker i  
kristendomsundervisningen vid folkskolan  
till  
ledning vid konfirmationsundervisningen  
af

**N. HAMBERG.**



Örnsköldsvik 1907.  
Gustaf Ågrens tryckeri.



### Förkortningar:

- L. K. = Luthers lilla katekes.  
St. = Stycke i katekesförklaringen, hvartill hänvisas medels nummer.  
Bh. = Biblisk historia af Norlén och Lundgren, 9:e upplagan.  
N. T. = Nya testamentet.  
G. T. = Gamla testamentet.
- 

De stycken i katekesförklaringen, hvartill hänvisats, läsas jämte tillhörande språk. Bibelställen, som citerats oberoende af något stycke i katekesen, uppsökas i bibeln. Detsamma gäller, då schemat, vid förklaringen af något katekesstycke åberopat skriftställen som icke förekomma i katekesen under nämnda stycke.



## Inledning.

### I. Menniskans uppgift i världen.

Vi bära namnet kristna efter Jesus Kristus, vår frälsare, till hvilken vi äro döpta. Vår förnämsta omsorg här i världen bör därför vara att söka vår själs frälsning. Matt. 6: 33, 16: 26.

Såsom skapad för evigheten är människan danad att lefva i gemenskap med Gud, och endast i gemenskap med honom känner hon sig lycklig. Gud har nedlagt i hennes inre ett evighetsbehof, som ej kan mättas af det jordiska, samt begäfvat henne med anlag att känna, tro, älska och lyda Gud.

Menniskans gemenskap med Gud i tro och kärlek är det vi kalla *religion*.

### II. Om källan till kunskapen om Gud.

St. 2. Hvad den heliga skrift är. St. 3. Bibeln är samlingen af de böcker, hvilkas författare på ett underbart sätt varit ledde af den h. ande. I fråga om skriftens tillkomst skilja vi mellan *synliga* och *osynliga* medel. De *synliga* äro profeter, d. ä. män, som af Gud kallats att förkunna hans vilja, och som ofta egde förmågan att förutsäga tillkommande händelser, evangelister, som nedskrifvit berättelsen om Jesu lefnad och död, samt apostlar, d. ä. Herrens första sändebud att förkunna

evangelium. Det *osynliga* medlet är den helige ande. Den verksamhet, som tillägges honom vid skriftens affattande, kallas inspiration, som består däri, att den h. ande påverkat de heliga skrifternas författare, så att de för sin del mottogo Guds uppenbarelse och på ett sannt sätt meddelade den åt andra. Därigenom är bibeln *Guds ord* och innehåller allt hvad vi behöfva veta till vår frälsning och salighet.

Men bibeln har äfven en *menschlig* sida. Dess gudomliga innehåll är höljdt i menschlig form. De heliga författarne voro icke mekaniska verktyg för den helige ande, utan medvetet verksamma, i det de med helgade själskrafter framställde frälsningsinnehållet utan att förfalska detsamma. Författarnes olika begåfning och egendomligheter märkes redan af den delvis mycket olika stilen i framställningen af den hel. uppenbarelsen, äfvensom däraf, att de i sådant, som hör till naturåskådning och uppfattningen af den allmänna historien, dela sin tids åskådningsätt. Allt detta hör dock endast till den form, hvori det gudomliga innehållet höljes. Gud vakade under tiden öfver sitt ord, så att det icke fått taga skada.

Att inspirationen är den h. andes verk framgår af frälsarens ord i Joh. 14: 26, 16: 13 m. fl. Skriftställen, som intyga, att bibeln är af den h. ande ingifven, äro 2 Petr. 1: 21, 2 Tim. 3: 16, 1 Korr. 2: 6—16, 1 Tess. 2: 13.

*Bibeln*s egenskaper äro: *tillräcklighet* d. v. s. den innehåller allt hvad människan för sin frälsning behöfver känna, samt *tydlighet*, hvilket gäller allt, som rör människans frälsning.

Kristus är det väsentliga innehållet i bibeln. Han är bibelns kärna och stjärna, och hvad som icke omedelbart handlar om honom, det talar antingen om förberedelserna

i frälsningshistorien eller ock om följderna af Guds uppenbarelse i Kristus och hans verk. Om honom såsom den som skulle komma talar redan G. T. medels profetior och förebilder. Det Nya Testamentet talar om honom såsom den som har kommit. Därför kan G. T. icke rätt förstås annat än i det ljus, som från det nya faller däröfver, liksom å andra sidan åtskilligt i det nya icke kan rätt förstås utan det gamla.

*Att den h. skrift är Guds ord framgår af a) dess enhet och planmässighet, d. v. s. dess olika delar, om än skrifna på olika tider och af olika författare, öfverensstämma med hvarandra, b) profetiornas fullbordan, c) dess förmåga att omskapa folk och enskilda, samt d) den h. andes vittnesbörd, hvilket vittnesbörd den får förnimma, som vill lyda Guds vilja. Joh. 7: 17.*

*Tiden för den h. skrifts affattande. St. 4.*

*Angående hufvudinnehållets fördelning. St. 5.*

*Hvad Gud lär genom lagen. St. 6.*

*Hvad Gud förkunnar genom evangelium. St. 7.* Skilnaden emellan lag och evangelium uttryckes kortast sålunda: *lagen* är ordet om Guds fordran, *evangelium* är ordet om Guds nådegåfva till världen. Både lag och evangelium är Guds ord och meddelar hvar på sitt sätt sann kunskap om Gud. Lagen förbereder och evangelium, i tron mottaget, fullbordar människans frälsning.

Förutom nämnda bibelns hufvudindelning märkes *bibelns indelning a)* med hänsyn till *tiden för dess affattande* i Gamla Testamentet och Nya Testamentet, *b)* med hänsyn till *äktheten eller anseendet* i kanoniska och apokryfiska böcker — kanoniska böcker äro sådana, som ansågos hafva gudomligt ursprung och förelästes i judarnas synagogor samt citeras af Herren Kristus och apostlarna, apokryfiska äro sådana böcker, som icke

ansågos hafva gudomligt ursprung och hvarken förelästes i synagogorna ej heller citerades af Kristus och apostlarna, samt c) med hänsyn till *läroframställningen* i historiska böcker, läroböcker och profetiska böcker. Rörande dessa, se innehållsförteckningarna till bibelns böcker!

*Bibelns ändamål.* St. 3. Den är skriven oss till *undervisning, bättring, tröst och evig sanning*. Joh. 5: 39, 6: 66—69, 20: 31, Ap. G. 10: 42—43, m. fl.

## Om Gud.

Den vi först lära känna i skriften är Gud.

*Om Guds väsen och egenskaper.* St. 13. Gud är en *ande* d. v. s. ett osynligt väsen. Joh. 4: 24. Från andra slags osynliga väsen, såsom änglarne och människornas själar, åtskiljes Gud därigenom, att han är den högste anden aller anden med de högsta fullkomligheterna. Dessa äro enligt stycket *evig, oföränderlig* m. fl.

Gud är *evig* d. v. s. han har aldrig börjat och skall aldrig upphöra att vara till. Ps. 90: 2. *Oföränderlig*, d. ä. han förblifver alltid densamme. Ps. 102: 28. *Allestüdes närvarande*, d. ä. han är närvarande öfverallt. Ps. 139: 7. *Allsmäktig*, d. ä. han förmår hvad han vill. Ps. 115: 3. *Allvetande*, d. ä. allt är blottadt och uppenbart för hans ögon. Ebr. 4: 13. *Allvis*, d. ä. han inrättar allt efter de visaste ändamål och styrer allt till det bästa. Es. 28: 29. *Helig*, d. ä. han älskar det goda och hatar det onda. Ps. 45: 8. *Rättfärdig*, d. ä. han belönar det goda och straffar det onda. Rom. 2: 6. *Sannfärdig*, d. ä. han håller hvad han

lofvat och fullbordar hvad han sagt. Ps. 33: 4. *God*, att han vill göra alla människor delaktig af det högsta goda. Ps. 118: 1. *Barmhertig*, d. ä. han förbarmar sig öfver de elända. Ps. 103: 8—10.

Öfriga Guds egenskaper äro: *nådig*, att han förlåter botfärdiga deras synder, Ps. 51: 3; *tålig eller långmodig*, han icke straffar syndaren genast, utan gifver honom tid till bättring, 2 Petr. 3: 9; *mild*, d. v. s. att då han nödgas straffa, så sker det med skonsamhet, Ps. 38: 2.

Alla dessa Guds egenskaper sammanfattas i denna ena: *kärlek*. Gud är kärleken. 1 Joh. 4: 16.

Ytterligare tillkomma till Gud egenskaperna: *allsalig, omätlig, själfständig*.

### Om Guds uppenbarelse.

På det att vi skulle lära känna Gud, har han på flera sätt uppenbarat sig. Detta har skett a) *i naturen*, b) *i vårt samvete*, c) *i ordet*.

*Naturen* vittnar om en allsmäktig och allvis skapare. Ingenting i naturen har blifvit till af sig själf, utan måste haiva en upphofsman, en allsmäktig Gud, af hvilken allt beror. Därjämte vittnar den synliga skapelsen om en allsmäktig vårdare af allt, alldenstund hela skapelsen, som täres och nötes, och som därjämte inom sig bär fröet till sin egen undergång, dock icke går under, utan alltjämt förnyas och vidmakthålles, (fortgående skapelse). Rom. 1: 20. Ap. G. 14: 17.

*Samvetet* säger, att det goda skall belönas och det onda straffas, äfven om det icke sker här i tiden eller af människor.

I *ordet* talar Gud tydligast. Där säger han, hvem och hurudan han är, samt huru vi skola

komma i gemenskap med honom. Ordet innehåller framställningen om Jesus Kristus, vår frälsare, hvilken är »Guds väsens afbild och hans härlighets återsken». Ebr. 1: 3. »Ingen har någonsin sett Gud, den enfödde sonen, som är i fadrens sköte, har uppenbarat honom.» Joh. 1: 18. Han har fullkomligen uppenbarat fadrens väsen och vilja. Emedan ordet sålunda är *dels talet om Gud och dels taladt af Gud* och den han sändt, är ordet det ljus, som klarast låter oss se Gud.

Guds uppenbarelse i skapelsen och samvetet kallas Guds *allmänna uppenbarelse*, emedan den är tillgänglig för alla människor. Den förmår dock icke gifva någon sann kunskap om Gud. De folk, som endast ega denna slags Gudsuppenbarelse, kallas *hedningar*. Dessa känna icke Gud rätt, men då de på grund af det medfödda behovet af Gud icke kunna vara honom förutan, så bilda de sig en Gud efter egna tankar, eller ock tillbedja de honom i de yttre tingen.

Sann kunskap om Gud hafva alla kristna, emedan de ega förutom Guds allm. uppenbarelse i naturen och samvetet, äfven den *särskilda* i ordet. Den kristna religionen är den högsta, därför att den meddelar sann kännedom om Gud och fullt förmår mätta människans evighetshunger.

Af jordens folk äro omkring 1,000 millioner hedningar och 500 millioner kristna. Till hedningarna räknas muhamedanerna, som uppgå till omkr. 170 millioner.

*Hvad det vill säga att Gud är treenig.* St. 86.

*Huru de trenne gudomspersonerna åtskiljas, i anseende a) till gudomsväsendet.* St. 87, b) till namnet. St. 88, c) till *de särskilda välgärningarna.* St. 89. 5 Mos. 6: 4.

I bibeln förekommer väl icke ordet treenighet, men talrika skriftställen vittna dock om Guds trefaldiga personlighet. De viktigaste bland dessa äro Matt. 28: 19. 2 Korr. 13: 13. Joh. 15: 26. 4 Mos. 6: 24—26.

Kristenheten fasthåller obetingadt vid Guds *enhet* gentemot hedendomens många gudar. Den oändlige och evige, utan hvilken intet är, men i hvilken vi lefva, röra oss och äro till (Ap. G. 17: 28), kan icke hafva någon annan vid sin sida. Men samma kristenhet särskiljer dock ovillkorligt i denna enhet en *trefaldig* orsak till vår frälsning, nämligen *Fadren*, med hvilken vi äro försonade, och som har sändt sin son till vår frälsning. *Sonen*, genom hvilken försoningen är vunnen, och *den h. Ande*, genom hvilken tron på frälsaren upptändes och bevaras.

## Trons artiklar.

*Hvad trons artiklar äro.* St. 85. Hela den kristna kyrkan uttalar i dessa artiklar sin gemensamma tro, den s. k. apostoliska tron, hvars första upprinnelse går tillbaka ända till den apostoliska tiden och öfverensstämmer med apostlarnes lära. Till denna tro äro vi döpta och därför böra vi därvid stadigt förblifva.

### I. Första trosartikelen.

*Om Gud Fader och skapelsen.* Textord och förklaring, se L. K.

Den första personen i gudomen är *Gud Fader*. Han är alltings skapare och uppehållare; han är Jesu Kristi fader, och det är vår frälsare som lärt oss att i tron kalla honom Fader. Ef. 3: 14—15, Ebr. 1: 5. Matt. 11: 25.

De välgärningar, Gud såsom Fader gjort med oss äro *skapelsen och uppehållelsen*.

#### A. Om skapelsen.

*Hvad skapa är.* St. 91. 1 Mos 1: 1. Joh. 1: 3. Ebr. 11: 3.

Gud har skapat allting i himmel och på jord både synligt och osynligt. Af fri kärlek har Gud frambragt världen, på det att hon såsom ett *Guds rike* skulle i innerlig gemenskap med honom, sin konung, fulländas till helighet och återspegla hans härlighet.

I världsskapelsen framlyser Guds *allmägt*, i det han förmådde framkalla till tillvaro det, som icke var till, *hans allrighet* i den ändamålsenlighet, hvarmed allt är inrättadt, och *hans kärlek*, i det han ville göra äfven andra varelser lyckliga.

*De förnämsta varelser Gud skapat.* St. 92. Dessa äro de förnämsta, emedan de ega förnuft och fri vilja.

*Om änglarne.* St. 93.

*Om de onda änglarnes affall* från Gud. St. 94.

De onda änglarnes öfverhufvud är djävulen eller satan. Dessa bilda ett helt rike, mörkrets rike som är motsatsen till Guds rike, Ef. 6: 12, samt söka förhindra Guds rikets framgång i världen. Detta sker hos de troгна genom allehanda försökelse och hos de otroгна genom att behålla dem i otron.

*Det förnämsta af allt, som Gud har skapat är människan. Huru hon skapades.* St. 96.

Gud har i skapelsen gifvit människan en *synlig kropp* med dess förmögenheter; ögon, öron m. m. samt en *osynlig själ* med dess sinnen; förnuft, känsla och vilja.

Att människan skapades till *Guds beläte* betyder att hon egde likhet med Gud. Denna gudslighet bestod däri, att hon *till själen* egde ett oförmörkadt förstånd, en salig känsla och en vilja,

som var vänd till det goda, samt *till kroppen* var fri från lidande och död och egde herravälde öfver jorden. 1 Mos. 1: 26—27.

I Paradiset befann sig människan i *oskyldighetens tillstånd*. Detta utesluter icke att hennes andliga gåfvor måste utvecklas. Hennes barnsliga oskuld skulle fastmera under Guds faderliga fostran utbildas, så att hon till sist blef en i det goda fulländad Guds rikets medborgare. Hon ställes alltså i ett val, där hon hade att fritt bestämma, om hon ville lyda Guds vilja i allt eller följa djävulens vilja. Endast för så vidt hon i detta val fritt bestämt sig för det goda, kunde detta hos henne stärkas och ökas. Utan tveivel hade då hennes salighet blifvit ännu större. Tyvärr motsatte hon sig Guds vilja och föll i synd.

Djävulen lockade människan till *otro*. »Skulle Gud hafva sagt;» därigenom uppkom hos människan den första tvekan på Guds ord, och så snart hon fattat misstro till Guds ord, föll hon vidare för lockelsen till *högmod* och *olydnad*, hvilka synder sammanfattas i själfviskhet, som är raka motsatsen till Guds vilja. All synd har sin rot i *otron*, d. ä. bristande förtroende för Gud. Bh. G. T. 2.

### Syndafallets följder.

Genom syndafallet förlorade människan Guds beläte och ådrog sig straff.

*Gudsbelätets bortmistande* innebär att människans förstånd blef förmörkadt, hennes känsla osalig och hennes vilja vänd till det onda.

Redan detta kan betraktas som en straffidom för människans olydnad, men ett *straff* i egentlig mening bestod däri, att människan blef föremål för Guds vrede samt underkastad alla lidanden och till sist döden.

En *annat straff* var, att människan blef utdrifven ur paradiset och skild från livets träd samt drog förbannelse öfver sig och världen.

Af Gudsbelätet äger människan fortfarande kropp och själ med alla deras förmögenheter, ehuru dessa genom synden blifvit så förderfvade, att hon numera är en vrångbild af den härliga skapelse hon en gång var.

Herren Gud uttalade en särskild straffdom öfver *ormen*, en öfver *människan* och en öfver *mariken*. 1 Mos. 3: 14—19.

*Syndafallets följder för alla Adams efterkommande*. På grund af den första människans synd kom hela människoslägtet i *syndens och dödens våld*.

Att alla människor blefvo behäftade med synd, såsom en följd af Adams olydnad beror däraf, att hela släktet är ett sammanhängande helt. »Gud har gjort människoslägtet af *ett blod*.» Ap. G. 17: 26. Syndens följd måste därför blifva hela släktets förderf och skuld. Hela släktets gemensamma synd kallas *arfsynd*, d. ä. ett arf efter de första föräldrarna. Besmittad däraf är människan inför Gud ett vredens barn, belastad med skuld och i *dödens våld*. Döden, det svåraste straffet för syndens skull, är af tre slag; den lekamliga, den andliga och den eviga. Rom. 5: 12, 18—19 Joh. 3: 5—6. Ef. 2: 1—3. 1 Mos. 2: 17. Upp. 21: 8.

Att människan kunde falla så djupt, kom däraf att hon hade *fri vilja*.

*Hvad arfsynd är*. St. 75.

*Hvad verksynd är*. St. 76.

*Öfverträdelsesynd*, d. ä. då människan gör det onda Gud förbjudet. *Underlåtenhetssynd*, då människan icke gör det goda, som Gud befallt.

Man brukar säga, att öfverträdelsesynder begås på grund af bristande gudsfuktan, och att underlåtenhetssynder begås på grund af bristande kärlek.

*Hvilken åtskillnad det är mellan synderna.*  
St. 77.

## **B. Om uppehållelsen** (Guds försyn).

Att Gud icke förskjutit sin skapade värld synes redan däraf, att han uppehåller densamma. Denna omsorg kallas *Guds försyn*.

*Huru Guds försyn visar sig.* St. 103.

*Af hvilka olika slag den är.* St. 101.

*Huru vi få erfara Guds försyn.* St. 104.

De *olyckor*, som träffa människorna, äfvensom det *onda*, som djäfvulen och onda människor anstifta, göra icke tron på Guds försyn omintet.

*Hvad vi böra tänka om olyckorna.* St. 106.

*Huru Guds försyn förhåller sig till det onda.*  
St. 107.

Guds försyn leder det hela så, att allt måste tjäna hans syften. De goda människorna, som i barnslig kärlek tjäna Gud, få vara hans medarbetare. De onda åter måste förr eller senare se sina onda uppsåt tillintetgjorda. T. o. m. det onda, som sker i världen, har i Guds planer med skapelsen sitt begränsade rum, ty Gud vakar öfver allt som sker, och ofta länkar han det så, att verkningarna af en ond gärning blifva motsatsen till hvad gärningen afsett, såsom bl. a. Josefs ex. visar.

*Hvad som bereker Gud att bevisa dessa vildgärningar.* St. 109.

*Hvad vi därför äro honom skyldiga.* St. 110.

*När tro vi på Gud enligt första artikeln.* St. 105.

## Om frälsningens förberedelse.

*Gud har icke förkastat det fallna mennisko-släktet.* St. 100. Trefaldig är den välgärning Gud företagit för världens frälsning; han har »*beslutat, utlofvat och sändt...*» Det eviga *beslutet* kallas ock det *allmänna nådevalet*, som bestod däri, att världen förutbeständes till frälsning i Kristus Jesus. Ef. 1: 4. *Löftet* uttalades första gången i paradiset och upprepades ofta sedermera 1 Mos. 3: 14—15. Frälsarens *sändande* i världen skedde i tidens fullbordan, d. v. s. då den tid som Gud bestämt, gått till ända. Gal. 4: 4—55. Joh. 3: 16.

Gud kunde icke sända frälsaren genast, emedan människorna först måste förberedas för hans mottagande. Denna förberedelse försiggick medels många *straffdomar* och *nådebevisningar*. Genom *straffdomarna* ville Herren bringa människorna till syndakännedom och ånger; genom *nådebevisningarna* ville han väcka och stärka deras längtan efter den kommande frälsaren.

Bland *straffdomar* märkas syndafiloden, förbistringen i Babel, träldomen i Egypten, den Babiloniska fångenskapen m. fl.

*Nådebevisningarna* äro af flera slag. Hit höra  
1) *heliga löften* d. ä. nådebevisningar i ord. 2) *heliga förbund* d. ä. nådebevisningar i handling.  
3) *heliga förebilder* d. ä. nådebevisningar i bild.

### I. Heliga löften.

Bland löften om en kommande frälsare — messianska profetior — märkas löftet i paradiset 1 Mos. 3: 15, löftet till Abraham, 1 Mos. 12: 1—3, till Juda, 1 Mos. 49: 10, till Moses, 5 Mos. 18: 18, till David, Ps. 110, 4, till Esajas, Es. 9: 4—7

53: 2—7, till Hesekiel, Hes. 34: 16—17, till Daniel, Dan. 7: 9—14 m. fl. Löftet till Maria vid bebådelsen, se Luc. 1: 33. Nämnda löften upprepades åter och åter samt i alltid stigande klarhet ända till dess, att tiden för deras fullbordan var inne.

## II. Heliga förbund.

Till heliga förbund är att räkna:

### *A. Förbundet med Abraham.*

Gud ville vid sig binda ett visst folk. Därföre afskilde han åt sig Abraham och hans efterkommande till att vara Guds egendomsfolk. Till minne af detta förbund gaf han dem omskärelsens tecken. Bh. G. T. 9.

Genom detta förbund tillförsäkrades Abraham och hans efterkommande välsignelse i rikaste mått. Gud skulle vara deras Gud och Abrahams säd skulle bliwa alla folk till välsignelse. Men svåra voro de trosprof, som förestodo. Gud ville fostra Abraham till att bliwa en stamfader för de troende och hans efterkommande till att bliwa värdiga att mottaga världens frälsare. Om Abrahams trosprof, se Bh. G. T. 12. Hans efterkommande fördes till Egypten där de vistades i 430 år i svårt betryck, tills Gud genom Moses förde dem ut därifrån. Bh. G. T. 25—27.

### *B. Förbundet genom Moses.*

Vid Sinai berg förnyade Gud förbundet med sitt folk, som han stod i begrepp att föra in i löfets land, där det skulle utgöra ett starkt och blomstrande rike. Detta förbund, hvars medlare

Moses var, och som äfven kallas det gamla förbundet, omfattade, utom förut gifna löften, äfven det som läses i 2 Moses 19: 5—6, samt den tredald af lagar, som Gud gaf, för att värna sitt folk mot hedniskt afguderi och såsom dess Herre och konung fostra det i tro och lydnad för att däraf bereda åt sig »ett konungsligt, presterligt och heligt folk». Dessa lagar voro *ceremoniallagen*, som innehöll föreskrifter om Israels gudstjenst, *den borgerliga lagen*, som rörde rikets styrelse, samt *sedelagen* eller gudomliga bud rörande den enskildes sedliga lif. Bh. G. T. 28—29.

Nämnda förbund bekräftades af allt folket, som på Herrens förordningar och bud svarade, »*Allt hvad Herren har sagt, vilja vi göra.*» Genom bestänkning med offerblod blefvo de därpå delaktiga af förbundet, i det Herren genom Moses sade: »*Detta är blodet till det förbund Herren har gjort med Eder.*»

### III. Heliga förebilder.

Till *förebilder*, medels hvilka Herren lät sitt folk erfara nådebevis, höra Gudstjensten med dess offerväsen, heliga tider, inrättningar och personligheter.

Angående *gudstjenst, offer och heliga tider*, se Bh. 30. Heliga *inrättningar* voro i synnerhet offren och tabernaklet, påskalammet. Bh. 26, mannat, vattnet ur klippan och kopparormen. Bh. 32. *Personligheter* i G. förbundet, som förebildade Kristus, äro Melkisedek, Josef, Moses, Josua samt öfverstepresterna, profeterna och konungarna.

Dylika nådebevis fick egendomsfolket erfara under hela förberedelsens tid. I tider af affall och synd straffade Herren, men sin trofasta fadershand drog han icke till-

baka. Han var den trofaste förbundsguden, som icke förgät sin arfvedel. Se, angående hans sinnelag mot sitt folk I Mos. 13: 14—17, 17: 7—11, Es. 41: 10, 54: 10 o. ff. Osea 2: 19—20 m. fl. Men allt detta tillhörde dock endast förberedelsens tid, det gamla förbundet, som blott var »skuggan af det tillkommande.»

### Sedelagen och samvetet.

Af de lagar, som Gud genom Moses gaf egen-  
domsfolket, har numera endast sedelagen gällande  
kraft enligt hvad Herren Kristus visat. Matt. 5: 18.

*Hvarför Guds lag måste uppenbaras i ordet.*  
St. 11.

I skapelsen egde människan, såsom sades,  
ett *oförmörkadt förstånd*. Hon kände då Guds  
vilja, som på ett lefvande sätt var inskrifven i  
hennes hjerta. Genom synden fördunklades detta  
ljus, så att det numera icke förmår leda men-  
skan till Guds sanna kännedom, såsom hednin-  
garnes exempel visar. Rom. 2: 14—15. Det som  
ännu återstår af detta medfödda ljus, kallas *sam-  
vetet*, som är Guds röst i människans hjärta, där-  
af dess namn: samvete = sammanvetandet med  
Gud. I vårt samvete hafva vi ännu en förnim-  
melse af, att en allsmäktig Gud finnes till, att vi  
äro skapade ej blott för tiden, samt att vi på  
grund af vår bestämmelse böra göra det goda  
och underlåta det onda.

Rörande samvetet gäller Luthers ord: »det  
är icke rådligt att göra någonting emot sam-  
vetet».

Ett samvete säges vara *vaket*, då dess bestraffande  
eller gillande stämma tydligt förnimmes, *sofvande*, då men-  
niskan i andlig sömn icke känner sig varnad af samvetet,  
— sofvande blir samvetet genom lång syndavana — *godt  
samvete*, då människan känner lugn och glädje, då hon  
handlat enligt Guds vilja, *ondt samvete*, då hon känner oro,  
emedan hon handlat i strid mot Guds vilja, *irrande sam-*

*vete*, då människan blifvit af synden så omtöcknad, att hon orätt tyder det som samvetet bjuder.

Den lag Gud gaf sitt folk vid Sinai var i skrift affattad, så att den icke kunde missförstås. Sammanfattningen af *sedelagen* är gifven i de tio budorden. 2 Mos. 20: 1—17.

*Hufvudsumman af dessa bud.* St. 16.

Lagens bud kräfva *kärlek*. Gud skola vi älska framför allt (förra taflans bud). Men äfven vår nästa skola vi älska som oss själfva (senare taflans bud). Matt. 22: 35—40.

Men Gud kräfer äfven *helighet*. »*I skolen vara helige, såsom jag, Herren eder Gud, är helig*». 3 Mos. 19: 2.

Lagen har sin *grund* i Guds väsen, särskildt hans helighet och rättfärdighet.

Lagens bud äro *korta och uttrycksfulla*; de kunna därför så mycket lättare inskräpas i minnet. 5 Mos. 6: 4—8.

Lagens bud *sammanhänga*, så att den som syndar i ett, han är saker till allt. Alla lagens bud kräfva nemligen kärlek och helighet, men dessa dygder finnas icke, där någon enda synd råder.

Lagen är *andelig*, d. v. s. den nöjer sig icke med blott yttre gärningar, utan kräfer framför allt människans hjärta.

Den kärlek och helighet lagen kräfer ega vi icke af oss själfva. Endast Kristus, vår frälsare, kan förhjälpa oss därtill. De kristliga dygder lagen kräfer böra därför betraktas icke såsom bevis på någon blott yttre eller trälastig fruktan för Gud, utan såsom Andens frukter hos de trogna. De särskilda budorden böra af denna anledning behandlas i samband med framställningen af den h. Andes verk eller 3:e trosartikelen Gal. 5: 22.

## Öfverblick af Israels historia efter intåget i Kanaans land.

Sedan Israels barn tillryggalagt ökenvandringen, som på grund af Herrens dom varat i 40 år, fingo de inträda i landet Kanaan. Där styrdes de först af *domare* Bh. 35:1, sedermera af *konungar*. Dessa voro Saul, David och Salomo. Efter Salomos död delades riket i två: Juda och Israels rike (år 975 f. K.)

I *Israels* rike regerade 19 konungar af 9 olika ätter. Otro och afgudereri, som äfven förut smugit sig in bland egendomsfolket och neddragit Guds straffdomar öfver såväl folket som dess konungar, vann snart insteg i detta rike. Det underkufvades af assyriske konungen Salmanassar, som bortförde folket i fångenskap till Assyrien och Medien år 722 f. K.

I Israels rike verkade profeterna *Elias, Elisa, Amos* och *Hosea*.

*Juda* rike — Juda och Benjamins stammar — bibehöll mera troget den sanne Gudens dyrkan. Hvad som här länge motverkade afguderiet, se Bh. p. 76. Här regerade 20 konungar, alla af Davids ätt. Omsider föll äfven detta rike för fiendehand, i det den babyloniske konungen Nebukadnezar eröfrade landet och bortförde judarne i fångenskap till Babylon år 588 f. K.

I *Juda* rike verkade profeterna *Joel, Mika, Esajas* och *Jeremias*.

*Den babyloniska fångenskapen* började 606 f. K. samt varade i 70 år eller till 536 f. K. Persiens konung Kores eller Cyrus, som underkufvat angränsande riken, gaf judarna tillåtelse att vända åter till sitt land.

Under fångenskapens tid lefde profeterna *Hezekiel* och *Daniel*.

Bland de judar, som återvändt till Kanaans land, verkade den skriftlärdre Esra och Nehemia såsom styresmän. Templet återuppbygdes och gudstjensten ordnades. Profeter under denna tid voro *Haggai*, *Zakarja* och *Malakki*.

Utom andra gagnrika företag, som den för folkets väl nitälskande Esra genomförde, är att nämna de gammaltestamentliga heliga skrifternas hopsamlande till *ett*, hvarigenom det Gamla Testamentet erhöill den sammansättning det ännu bibehåller.

Judarna blefvo efter fångenskapens slut aldrig något själfständigt folk. I förbund med än den ena än den andra världsmakten sökte de väl under Makkabeerna att återvinna sin själfständighet, men utan framgång. De underkuivades slutligen af Romarne, som styrde landet dels genom ståtåhållare och dels genom lydkonungar, bland hvilka den mest namnkunnige är *Herodes den store*, under hvilkens regering världens frälsare föddes.

### **Om frälsningens förberedelse i hednawärlden.**

*Gud lät hedningarne gå sina egna vägar.* De heliga minnena af den i paradiset meddelade gudskunskapen förbleknade med tiden och uppblendades med falska föreställningar om en mångfald gudar och andar, som de antingen sågo inneslutna i de skapade tingen eller ock själfva tillredde af stock och sten. Somliga af dessa ansågos vara fiendtligt stämda mot människan, andra vänligt sinnade. Så uppstodo olika former af afgudisk vantro, och människorna förföllo allt djupare i allehanda laster. Rom. 1: 22—32. Hedningarne

skulle härigenom lära sig inse, att huru långt de än kommit i yttre välstånd eller vetande, de dock icke egde någon tillfredsställelse för sin odödliga ande. De fingo riktigt djupt känna sanningen af kyrkofadern Augustinus' ord: »Du, o Gud, har skapat oss till dig, och vårt hjärta är oroligt i oss, tills det hvilar i dig». Många af hedningarne hafva härigenom kommit till insigt om hedendomens falskhet och längtat efter den frälsande sanningen i Kristus Jesus.

### **Det nya förbundet.**

Alla gamla testamentets löften och förebilder fullbordades i Kristus Jesus. Hans ankomst i världen bildar öfvergången till ett nytt förbund, som icke är begränsadt till blott ett folk, utan omfattar alla menniskor. Gal. 4: 4—5. I Kristus, vår frälsare, har en ny skapelse egt rum, hvarför apostelen Paulus framställer honom såsom en motbild till släktets stamfader Adam. Rom 5: 12—21. Kristus såsom den andre Adam betecknar en sådan vändpunkt i mensklighetens historia, att vi kunna tala om en ny mensklighet hos honom och dem, som tillhöra honom. Däraf namnet: *ett nytt förbund*. Detta nya förbund är besegladt genom Jesu blod. Ebr. 9: 15—17, 12: 22—24.

## **II. Andra trosartikelen.**

### **Om Guds son och återlösningen.**

Textord i förklar. se L. K.

#### **A. Om Jesu person och namn.**

*Hvad vi tro om Jesu person.* St. 114.

Herren Jesus var både *sann* d. ä. verklig Gud och *sann*, d. ä. verklig menniska. Han

skulle vara det nya förbundets medlare d. ä. fridsstiftare mellan Gud och människor. Därför måste han vara a) *sann Gud*, han måste känna Gud och rättmätigheten i hans fordringar, den lösepenning han gaf måste hafva ett oersättligt värde och hans blod vara en oändlig segerkraft, och b) *sann människa*, han skulle känna oss i vår svaghet samt kunna lida och dö. 1 Tim. 2: 5, 2 Korr. 5: 19.

Att han var sann Gud, se vi däraf, att skriften tillägger honom gudomliga namn, gärningar och dyrkan. Att han var sann människa, se vi däraf, att han föddes och tillväxte samt egde behof och känslor som andra människor.

*Huruvida Kristus var lik oss i allt.* St. 116.

Om Jesu tvenne naturer, den gudomliga och den menckliga, bekänna vi, att de äro utan sammanblandning och förvandling, men tillika ouplösligt och oskiljaktigt förenade.

*Hvad namnet Jesus betyder.* St. 112.

*Hvarför han ock kallas Kristus.* St. 113.

Bland Jesu namn märka vi sådana, som angifva hans *menckliga* natur: *Jesus*, *menniskosonen*, andra, som angifva hans *gudomliga* natur: *Ordet*, *Guds son*, andra åter, som angifva både den *gudomliga* och den *menckliga* naturen: *Immanuel*, *Kristus*, *Messias*.

### Öfversigt af Jesu lefnadshistoria.

Jesu lefnad här i världen varade omkring 33 år. Han föddes under den romerske kejsaren Augusti tid, då Herodes den store var ståhållare i Judeen, samt led och dog under kejsar Tiberii tid, då Pontius Pilatus var landshöfding i Judeen. I Jesu lefnadshistoria märkas följande hufvudafdelningar:

1:o *Hans födelse och barndom.* Bh. N. T. 4—8.

2:o) *Förberedelserna till hans offentliga verksamhet.* Jesu dop och frestelserna i öknen. Bh. 9—10.

3:o) *Jesu offentliga lärareverksamhet* — hans läroämbete — varade omkring trenne år, af hvilken tid han tillbragte omkring 8 månader i Judeen, nära två år i Gallileen samt slutligen 4 eller 5 månader under kortare resor i flera Palestinas landskap. Bh. 11—46.

4:o) *Hans lidande och död* — öfverstepresterliga ämbete — Bh. 46—51.

5:o) *Hans uppståndelse och himmelsfärd* — Kristus såsom konung — Bh. 52—57.

## **B. Om Jesu återlösningsverk.**

*Hvad vi bekänna om Jesu återlösningsverk.* St. 117.

*Huru vi hafva att betrakta honom i utförandet af hans återlösningsverk.* St. 118.

1) *Hvad som hör till Kristi profetiska ämbete.* St. 119. Herren Jesus fullbordade sitt profetiska kall genom *lära och föresyn*.

Genom sin *lära* har han uppenbarat Guds vilja och råd om vår frälsning. Han vandrade omkring i det han gjorde under och förkunnade det glada budskapet, att Guds rike med honom kommit i världen, samt manade alla att göra bättring och mottaga detta rike.

Han predikade *lagen*. Se bergspredikan (Matt. 5—7). *Evangelium* förkunnade han dels genom inbjudningar (Matt. 11: 28—30) dels genom liknelser (Bh. 31 Den barmhertige samariten, 33 Den gode herden, 35 Den stora måltiden, 36 Den förlorade sonen m. fl.) dels äntligen genom sina många kraftgärningar (underverk) hvarigenom han ville 1) uppenbara sin makt att frälsa från det onda och 2) bekräfta sin lära (Joh. 14: 11).

Genom *lagen* ville han åstadkomma bättring, genom *evangelii förkunnelse* ville han verka tro.

Hufvudinhållet i hans predikan är: Gören bättring och tron evangelium.

Han kunde fullkomligen uppenbara Guds vilja, ty han hade »sett Gud». Joh. 1: 18.

Herren Kristus lärde *omedelbarligen* under sin lefnad. *Medelbarligen* predikar han genom apostlarne och deras efterföljare i predikoämbetet. Om deras sändning, se Joh. 20: 21. Om den myndighet, hvarmed han bekläder dem, se Joh. 20: 22—23, Matt. 18: 18.

Han är ock vår *föresyn* d. ä. den fullkomliga förebild, som vi skola efterlikna. »Han har lemnat oss en föresyn» o. s. v., se 1 Petr. 2: 21—23. Han är för oss en lydnadens och kärlekens förebild.

Såsom profet frälsar oss Kristus från andligt mörker och gifver oss lifvets ljus. Joh. 8: 12.

2) *Om Kristi öfversteprästerliga ämbete*. St. 120. Vår öfversteprest är Herren Kristus genom sitt *offer och förbön*.

Jesu Kristi *offer* består däri, att han lidit och dött för vår skull. Hela Jesu lif var i själfva verket ett lidande. Redan från början erfor han smärta öfver all den otro, hat och förföljelse han mötte. Störst var hans lidande vid slutet, då han blef törnekrönt, bespottad, slagen och hudflängd samt till sist fastspikad på korset. Till *kroppen* led han allehanda plågor och till sist döden. Till *själen*: dödens fasa och helvetets ångest. Allrätstörst var hans lidande på korset, då han kände sig af Gud öfvergifven och dog såsom ogärningsman.

I detta Jesu Kristi verk åtskilja vi tvenne åt oss förvärfvade förmåner: 1) *återlösning* — förlösning, friköpande — och 2) *försoning*.

Han har *återlöst* oss, i det han såsom vår gudamenskliga medlare i frivillig kärlek påtagit sig all vår skuld och i vårt ställe lidit syndens straff. Allt det onda, som vi genom synden dragit öfver oss, har han afvändt. Detta onda är synden och alla dess följder: förbannelsen, skulden och straffet, samt döden och djäfvulens våld.

Angående förlossningen från synden, se Joh. 1: 29, Ebr. 7: 26--27, 1 Joh. 2: 2 — från förbannelsen Gal. 3: 13 — från djäfvulen 1 Joh. 3: 8 — från döden 2 Korr. 5: 14 — från straffet Es. 53: 5—6 m. fl.

På grundvalen af denna återlösning är han vår *försoning*. Han återställde den afbrutna lifsgemenskapen mellan Gud och oss, i det han försonat Gud med oss och oss med Gud. Guds heliga vrede öfver den oheliga människan har han afvändt, Guds kränkta rättfärdighet har han ställt tillfreds. Allt det goda, som vi genom synden förlorat, har han därigenom förvärfvat oss. Detta goda är: rättfärdighet hos Gud, barnskap och evigt lif.

Att Gud är försonad betyder, att hans vrede blifvit afvänd och hans fulla välbehag hvilar öfver människorna. Att vi äro försonade med Gud betyder, att vi utan fruktan och samvetsoro haiva fritt tillträde till Gud och förvissning om syndernas förlåtelse och barnskap.

Att han förvärfvat oss förlåtelse, se Ef. 1: 7, 1 Joh. 1: 7, Mark. 2: 10—11 — rättfärdighet Rom. 5: 19 — evigt lif Joh. 3: 16 m. fl.

Herren Kristus är i sitt dödslidande *en Guds vredes spegel*, i det han visar, huru djupt Gud hatar synden, samt *en Guds nådesspegel*, då i hans död Guds innerliga kärlek till syndaren rätt uppenbaras.

Vår frälsares öfverstepresterliga *bön* är dels en bön för egen del och dels en bön för andra

(förbön). För egen del bad han om bistånd i det svåra korslidandet, dock förtröstansfullt tilläggande: »Ske icke min vilja utan din». Hans bön för andra är en bön a) för de *trogna*, att de måtte bevaras i tron Joh. 17: v. 11 m. fl., b) för de *otrogna*, att Gud måtte hafva tålmod med dem. Luc. 23: 34.

Nyttan af Jesu förbön är den, att Gud har tålmod med sin skapade värld.

Jesu offer behöfde blott en gång ske Ebr. 7: 26—27. Hans förbön fortfar beständigt Ebr. 7: 24—25.

De saliga förmåner, som Herren Jesus i sin död oss förvärfvat, ega vi, endast om vi i sann tro äro förenade med honom. Joh. 3: 16, 1 Joh. 5: 12.

3) *Om Kristi konungsliga ämbete.* St. 121. Upphöjd på Fadrens sida i himmelen är Kristus konung öfver allt skapadt. All makt är hans Matt. 28: 18. Om beständigheten af hans regemente, se 1 Korr. 15: 25. Sin konungsliga makt utöfvar han a) bekämpande fienderna och b) benådande och saliggörande sina trogna.

Trefaldigt är hans rike: 1) *allmaktens rike* d. ä. allt skapadt, 2) *nådens rike* här i tiden, hvilket rike skall uppgå i 3) *härlighetens rike* i himmelen.

Såsom konung är Kristus hufvudet för sin församling, hvilken han värnar mot ondskans alla makter samt fostrar och fullkomnar för härlighetens rike. Om *nyttan* af att Kristus är konung, se 2 Tim. 4: 18.

*Om Kristi olika tillstånd.* St. 122.

Hans *förnedringstillstånd* bestod däri, att han bortlade det fulla bruket af sin gudomshärlighet och påtog sig en tjenares skepelse. Fil. 2: 5—8. Hvad som hör dit. St. 123. Hans *upphöjelsestillstånd* bestod däri, att han bortlade tjenareskepelsen

och återtog det fulla bruket af sin gudomshärlighet. Fil. 2: 9—11. Om det som hör dit. St. 124.

*Herren Jesus blef begrafven* d. ä. han har begraft våra synder och helgat våra grifter.

*Hvarför Kristus nedersteg till helvetet.* St. 125.

*Hvad betydelse har Kristi uppståndelse för vår tro.* St. 126.

Af Kristi ärofulla uppståndelse lära vi, 1) att Herren Kristus är en fullkommen frälsare, 2) att han är oss en orsak till rättfärdighet och lif, och 3) att han eger makt att uppväcka en lekamlig och andlig död.

Att Kristus, vår andre Adam, uppstått såsom menniska, det bevisar, att Gud upphäit den dödsdom, som hvilade öfver det slägte, som tillhörde den förste Adam. 1 Korr. 15: 22—24.

*Om Jesu himmelfärd m. m.* St. 127.

Jesu himmelfärd är för den troendes *hopp* af stor betydelse. För de sina bereder han rum i himmelen Joh. 14: 2—4, därifrån sänder han Hugsvalaren, den h. Ande, Joh. 16: 7, och där beder han för de sina. Ebr. 7: 24—25, 1 Joh. 2: 1.

*Om hans närvaro här i osynlig måtto.* St. 128.

*Om Jesu återkomst till domen.*

*Huru Kristi återkomst skall ske,* St. 129, *samt huru han då skall döma människorna.* St. 130.

*När skall detta ske.* St. 131.

Tiden för Kristi återkomst är oss förborgad. Af vissa tecken, som föregå hans ankomst, kunna vi likväl se, att hans uppenbarelse är nära. Dessa äro: evangelii predikan för alla jordens folk, judarnes omvändelse samt Herrens sista seger öfver sina motståndare.

*När tro vi på Gud efter 2:dra artikelen?* Då vi blifva hans egna, förblifva och lefva under honom i hans rike o. s. v. St. 132.

### III. Tredje trosartikelen.

*Om den helige ande och helgelsen.* Textord och förklaring, se L. K.

Af frälsningens nåd i Kristus blifva vi delaktiga genom den h. Andes verk. Han är Fadrens och Sonens ande, emedan han blifvit af Kristus utlofvad och utgår af Fadren och Sonen. Joh. 14: 26, 15: 26.

#### A. Om den h. Andes person.

Att den h. Ande, den tredje personen i Gudomen, är en själfständig *person*, synes däraf att a) han likställes med Fadren och Sonen i dopets instiftelseord, b) Jesus använder om honom benämningen »denne» och »han», c) Jesus äfven säger: »Han skall förhärliga mig», men då måste han vara en själfständig person och ej blott en gudomlig kraft.

Bland de *namn*, som gifvas den h. Ande, märkas Hugsvalaren, tröstare, nådens, sanningens, börens, fridens ande m. fl.

#### B. Om den h. Andes verk.

*Hvad helgelsen är.* St. 134.

Helga = göra heligt det som förut är oheligt. Den af naturen oheliga människan måste omskapas till hjärta och lefverne, så att hon blir helig. Om nödvändigheten af detta verk. St. 135. Joh. 3: 3, Ebr. 12: 14. Så grundligt är detta verk, att det omfattar hjärta och lif. Joh. 3: 5—8.

*Om helgelsens medel.* St. 136.

Nådemedlen (medel, som tillföra människan nåd) äro *ordet* och de hel. *sakramenten*.

Skilnaden emellan ordet och sakramenten är: a) Ordet är något andligt förnimbart, i sakramenten finnes äf-

ven något synligt. b) I ordet talar Gud till människan, i sakramenten handlar han med henne.

*Hvad sakrament är.* St. 214.

För att något skall vara ett sakrament fordras 1) ett synligt jordiskt ting, 2) ett osynligt himmelskt ting, 3) ett Guds ord, som förenar det synliga med det osynliga.

Det *väsentliga* i ett sakrament är det, som nödvändigt måste finnas, om en helig handling skall förblifva ett sakrament. Det väsentliga i *dopet* är beröringen med vatten samt det ord, som Kristus förbundit med vattnet. St. 220. Det väsentliga i *nattvarden* är Jesu löftesord jämte ätandet och drickandet. L. K. *Oväsentligt* i ett sakrament är det, som kan ändras eller borttagas, utan att sakramentet förderfvas.

*Hvilka sakramenten äro.* St. 215.

Förebilder i G. T. till våra sakrament äro a) *omskärelsen* d. ä. den hel. handling, hvarigenom israeliten upptogs i det g:la förbundet och tillförsäkrades dess välsignelser. b) *påskalammet* d. ä. den hel. handling, hvarigenom israeliten firade minnet af räddningen ur Egypten och befastades i tron på det fullkomliga påskalammet, som är Kristus. 1 Korr. 5: 7—8.

Hvarken omskärelsen eller påskalammet voro blott tomma handlingar, utan medförde verkliga nådeförmåner. Och förvisso är det nya förbundet icke fattigare än det gamla.

I. Den h. Ande har först i *dopet* gjort oss delaktiga af frälsningens nåd.

## Om döpelsen.

A. *Hvad döpelsen är.* St. 216.

Det synliga i dopet är vattnet, det osynliga är nådegåivan, hvartill kommer Guds ord som

är förbundet med vattnet och med vattnet innesluter nådegåfvän.

*Det ord, hvarigenom detta vatten är förordnad är dopets instiftelseord. St. 217.*

Dopet instiftades före Jesu himmelsfärd på ett berg i Gallileen, dit de elfva lärjungarna kallats. Matt. 28: 16—20. Det konungsliga bud, Herren där uttalade, och som hörsammats af hela kristenheten, innebär att alla menniskor skola göras till Jesu lärjungar, därigenom att de döpas till Fadrens och Sonens och den h. Andes namn samt läras att hålla allt det Jesus befallt. Att äfven barnen äro här medräknade, inses däraf, att de a) äro berättigade att döpas. Mark. 10: 14 och b) behöfva dopet. Joh. 3: 5.

Dop som funnos före det kristna dopet äro: *proselytdop*, då någon hedning blef medlem af judafolket, *johannesdopet*, ett syndabekännelsens och bättringens dop.

Sättet för dopets meddelande (dopformen) kan vexla. Det sker dels genom *begjutning*, såsom inom den vesterländska kristenheten, dels genom *nedsökning* (Österlandet). Troligt är att äfven *bestänkning* förekommit, såsom då på apostlarnas tid flera tusen döptes på en dag. Hvarje dopsätt betecknar sinnebildligt den rening från synden, som sker i dopet. Dop i vår kyrka sker genom *begjutning*, det mest lämpliga dopsättet för vårt klimat.

I skriften förekommer ingen föreskrift rörande mängden af vatten i dopet. Det ord, som innehåller befallningen, betyder på vårt språk både »neddoppa» och »två».

Att barndopet förekom redan på apostlarnas tid synes tydligt däraf, att dop understundom meddelades åt hela familjer, dit utan tvifvel äfven barn hörde. Att apostlarne kände till kristna barn, såsom tillhörande församlingen, synes af Ef. 6: 1. Vittesbörd om barndopet såsom allmänt

redan i andra århundradet är att hämta dels från skrifter af apostlarnes lärjungar och deras samtida och dels från inskrifterna i Roms katakomber. Af kyrkofäder intygas dessutom att kyrkan ända från apostlarnes dagar bevarat seden att gifva små barn dopet.

*De ord Kristus förbundit med vattnet i dopet.*

St. 220. Nämda ord betyga, att Fadren vill vara den döptes Fader, Sonen den döptes återlösare och den h. Ande den döptes heliggörare. Att döpas till = till gemenskap med. Af St. 221 och 223, som rättast må sammanföras till ett, inses att

### B. Dopets välsignelse

eller döpelsenåden består däri, att *den döpte kommer i lifsgemenskap med den treenige Guden* (Gal. 3: 26, 27), *undfår syndernas förlåtelse, frälsning från döden och djäfrulen samt evig salighet* (Ap. G. 2: 38, Tit. 3: 5, 1 Petr. 3: 21, Ap. G. 22: 16, Mark. 16: 16), *blir medlem af hans församling på jorden* (1 Korr. 13: 13) *och förbindes till alla en kristens pligter* (Matt. 28: 20, Rom. 6: 4).

Af dessa skriftställen synes, att dopet medför de största välsignelser. De sammanfattas i uttrycket »varda salig». Då människan födes till medlem af detta slägte, ikläder hon sig den förste Adam med dess skuld och förderf på grund af arfsynden. Men i dopet ikläder hon sig den andre Adam, som är Kristus, och blir delaktig af hans lif. Hon är då *en ny skapelse, född på nytt*, och eger, såsom en begynnelse, ett nytt lif, andens eller trons lif. Däraf dopets namn: *nya födelsens bad eller sakrament*.

### C. Hvarigenom tillegna vi oss dopets nådegåfva. St. 224. Mark. 16: 16.

Att äfven barn kunna hafva tron i form af

mottaglighet för andliga gåvor och såsom en frukt af Andens verk, se Matt. 18: 6, Mark. 10: 13—16.

*Hvaraf dopets verkan beror.* St. 227.

Dopets verkan kommer af Guds ord och tron.

*Huru dopets verkan beror af Guds ord.* St. 228.

*Huru dopets verkan beror af tron.* St. 229.

Guds ord allena gör dopet till ett verksamt nådemedel. Härtill bidrager i ingen mån den döptes tro. Men tron är äfven nödvändig, därför att människan endast genom tron gör sig tillgodo dopets välsignelser. Dop, förrättadt enligt Kristi ord, behöfver af denna anledning aldrig förnyas, lika litet som israeliten någonsin behöfde, trots de svåraste afvikelser från Herren, ånyo låta omskära sig. Men den, som — ehuru döpt — icke tror, måste genom Guds ande föras till tro. Om dop — vederdop — bevisa, att människan missförstått Guds löften. St. 242.

*Huru apostelen beprisar dopet såsom nya födelsens bad.* St. 231.

#### **D. Hvertill förbindas vi genom dopet.**

St. 232.

Dopet liknas äfven vid en begrafning och uppståndelse. St. 237. Det som hos oss — genom daglig ånger och bättring — skall begravas, är den gamla människan, d. ä. syndanaturen. Efes. 4: 22. Det som skall uppstå, hvilket sker genom en daglig trostillflykt till Kristus, är den nya människan, d. ä. det nya sinnet eller Guds beläte. Efes. 4: 23—24.

*Om den undervisning, som måste åtfölja dopet.* St. 238. Hit hör kristlig fostran i hem och kristendomsundervisning i skolor samt konfirmationsundervisning och konfirmation. Se ang. denna st. 240.

*Hvarigenom förspilles dopets nåd.* St. 241.

Detta sker a) genom uppsåtlig synd och b) genom att den döpte icke låter den h. Ande hos sig verka en daglig bättring m. m. Se st. Det senare, mera fördolda, är det vanligaste. Skuld härvidlag bär i första hand den döpte, om han viker bort från Gud, men äfven föräldrar, kamrater och andra kunna hafva del i denna skuld.

Barndopet förkastas af baptismen, en sekt, som uppstod i England år 1608. Dess anhängare, baptisterna, förneka dopets egenskap af nådemedel, gilla endast nedsänkingsdop samt företaga nytt dop med den, som enligt deras mening icke är rätteligen döpt.

## **II. Huru fortsätter den h. Ande sitt verk med den döpta människan?** St. 139.

Tvåfaldigt är detta verk; dels bevarande. Fil. 1: 6, och dels återförande. Hes. 34: 16. Den fallne uppsökes för att genom sann omvändelse återföras till Herren. Detta sker genom

### **Helgelsens ordning** (omvändelsen) St. 137.

#### *a) Kallelsen.*

*Huru kallar den h. Ande människan?* St. 140.

Kallelsen sker genom evangelium medels evangeliska liknelser och inbjudningar. Se Matt. 11: 28—30, Joh. 6: 37, Luc. 14: 17, Ef. 5: 14, Es. 1: 18, 45: 22, Hes. 33: 11 m. fl. Gud kan ej kalla genom lagen, ty den vet ej af någon nåd. Likväl plägar Gud genom sjukdomar och dödsfall eller andra påminnelser om döden och domen göra kallelsen eftertrycklig. Alla inom kristenheten kallas, hvilket sker så ofta Guds ord läses eller höres. Den kallade kan hörsamma eller motstå kallelsen. Om faran af att motstå undervisar oss domen öfver judarne och Jerusalem

stad. Hvaraf framgången af nådens verk beror. St. 141.

b) *Upplýsningen.*

*Huru den h. Ande upplyser menniskan.* St. 142.

Upplýsningen genom lagen, St. 143, verkar syndakännedom och ånger. Upplýsningen genom evangelium, St. 145, visar på Kristus och verkar tro. Hvad som hör till en rätt ånger. St. 144. Ångern är nödvändig, ty den bereder hjärtat för nåden. Tron är nödvändig, ty endast genom den tillagnar sig menniskan nåden.

Afvägar, på hvilka mången kallad menniska kommer in, äro: Hon a) nöjer sig med att bortlägga gröfre synder (skrymteri), b) låter sig skrämmas bort från Kristus (tvivel) c) tror sig med egna gärningar vinna frälsning (lagträlldom) eller d) anser nådens första rörelser bevisa sann omvändelse.

c) *Helgelsen i tron* (Nya födelsen).

*Huru den h. Ande helgar menniskan i tron.* St. 150.

En menniska födes på nytt genom tron på Kristus, som i evangelium förehålles henne. Detta förutsätter, att hon i ånger vändt sig till honom med innerlig bön om förlåtelse och kraft till ett nytt lif. Gud svarar på en sådan bön med att nedlägga i det mottagliga hjärtat det lefvande trosfrö, som omfattar Kristus såsom Frälsaren från synden och döden. I *bättringen* lemna menniskan synden och vänder sig till sitt döpelseförbund. I *tron* vänder hon sig till Kristus och öfverklädes med döpelseförbundets nådeförmåner, som hon genom synden förlorat. En sådan menniska är i kraft af denna tro *förnyad* eller *född på nytt* till lifvet i Gud. Ap. G. 3: 19, 1 Petr. 1: 23, 2: 25, Joh. 1: 12, 6: 47—48. Hvari en sann tro på Kristus består. St. 146.

Om trons nödvändighet se Ebr. 11: 6. Trons grund och föremål är Kristus. Det är Guds verk att en människa tror, jfr. Joh. 6: 29. Trons göromål är att omfatta Kristus. Tron är a) *svag*, då hon med bäfvan tillegnar sig nåden i Kristus och liknas då vid hunger och törst eller rykande veke, b) *stark*, då hon med frimodighet tillegnar sig nåden och liknas då vid en hand, som fasthåller. En salig frukt af denna tro är den, att människan eger Kristus och all hans förtjenst till rättfärdighet och lif. Hon är då Guds barn och arvinge till allt. En annan frukt af tron är den h. Andes gåfva. Rom. 8: 9, 14. Hans verk är att hugsvala, trösta, undervisa, förmana och tukta. Om hans vittnesbörd, se Rom. 8: 16.

*Huru handlar Gud med människan, då hon kommit till tron.* St. 148.

*Hvari rättfärdiggörelsen består.* St. 149.

*Huru det visar sig, att en människa har lif i Kristus.* St. 152.

Barnskapets kännetecken äro; hat till synden och smärta öfver den, kärlek till Gud och nästan, Andens maningar och bestraffningar i hjärtat, striden emellan anden och köttet.

Otro (bristande tro) är antingen *finare*, då människan med likgiltighet betraktar nåden i Kristus, eller *gröfre*, då människan uppenbart förkastar den. Hvad död tro är. St. 153.

d) *Behållelsen.*

(den dagliga förnyelsen eller helgelsen i inskr. bemärkelse).

*Huru den h. Ande behåller människan i tron.* St. 154.

Människan står alltid i fara att förlora tron.

Hon måste därför vilja bevaras samt å sin sida troget använda de medel Herren därtill förlänat. *Hvad människan härfor har att iakttaga.* St. 155. Se vidare ang. den dagliga förnyelsen. St. 232.

Andra art. handlar om nådens grund, den tredje om nådens ordning. Pånyttfödelsens medel äro dopet och Guds ord, behållsens medel äro Guds ord och den h. nattvarden.

Den pånyttfödde, som vill nå det eviga målet, har att i Guds kraft sträfva därefter under försakande af sig själf och världen, i kärlek till Gud och nästan i — jfr. St. 155 — vaksamhet och strid samt under troget bruk af Guds ord, bönen och Herrens h. nattvard. Härtill foga vi alltså något angående A) Guds ords bruk. B) kärleken till Gud och nästan (pligtläran, 1:sta hufvudstycket), C) bönen (3:dje hufvudstycket) samt D) Herrens h. nattvard (5:te hufvudstycket). 1 Korr. 9: 24 ff, Luk. 9: 62.

### A. Guds ords bruk.

Guds ord skola vi dagligen betrakta under bön till Gud om hans Andes upplysning, med andakt och vördnad, med tillämpning på oss själfva samt därefter ställa vårt leiverne. Ebr. 4: 12. Jak. 1: 22. Ps. 119: 9, 105. Joh. 14: 21, 23, 15: 7 m. fl.

### B. Om kärleken till Gud och nästan.

(Pligtläran eller 10 Guds bud).

*1) Om kärleken till Gud* (förra taflan).

Kärleken till Gud måste hafva sin rot i Guds kärlek till oss. 1 Joh. 4: 19.

*1:sta Budet* (förkl. L. K.) Förbjuder afgudereri. Hvad detta är. St. 15. Afgudereri är dels *mera uppenbart* (det hedniska), som består i mennisko-

dyrkan, djurdyrkan, fetischdyrkan, stjärndyrkan och bilddyrkan, Rom. 1: 23; dels ett *mera hemligt* såsom världskärlek, egenkärlek, syndig menniskokärlek (Matt. 10: 37) eller menniskofruktan samt syndakärlek. Befallningen i första budet. St. 16.

Fruktan för Gud är af två slag: *trälaktig fruktan*, då man rädes för straffet, *barnslig*, då man af kärlek till Gud icke vill göra honom emot. Fullgörandet af alla öfriga bud är beroende på, huru menniskan efterkommer det första.

*2:dra Budet* (om Guds namn). I uttrycket Guds namn innefattas de benämningar Gud gifvit sig samt allt hvad han om sig har uppenbarat.

*Hvarför Guds namn för oss bör vara stort och heligt.* St. 21.

*Hvad som förbjudes i 2:dra budet.* St. 22.

Att missbruka är att bruka på orätt sätt eller utan ändamål.

*Hvartill menniskor pläga missbruka Guds namn.* St. 23.

Att svärja vid Guds namn St. 25 är lofligt, då Guds ära och människors väl fordra det, d. v. s. inför domstol. För det dagliga talet gäller Jesu ord »edert tal vare ja, ja, nej, nej.» I dagligt tal är allt svärjande vid Gud eller djätvulen eller något annat förbjudet. Om syndiga eder. St. 26. Om lofliga eder. St. 28. Eden måste förekomma i ett samhälle så länge lögnen finnes. Något annat medel att framtinga sanningen vid en domstol gifves ej. Eden är ett tillkalladt vittnes högtidliga bedyrande inför den närvarande Guden att endast framhålla det som i egen eller annans sak är sanning. Den som går falsk ed, är menedare. En sådan menar sig göra Gud värdelös, hvilket är omöjligt. Gal. 6: 7.

Hvad mened är. St. 27. Mened straffas hårdt

även af menskelig domstol. Hvad Gud med sin hotelse åsyftar. St. 31. Räkñas än synderna mot detta bud ringa af menniskan, inför Gud äro de stora. Den svåraste synden mot detta bud är Matt. 12: 31—32 synd mot den h. Ande, ett öppet och fortsatt smädande af den sanning, hvars kraft menniskan erfarit. Ebr. 6: 4—6.

*Hvad Gud befäller i 2:dra budet.* St. 32.

*3:dje Budet* (om Herrens dag). Hvilken hvilodagen är. St. 33. I N. T. är söndagen helgad till hvilodag, emedan den är Kristi uppståndelse-dag, andeutgjutelsens dag (1:sta pingstdagen) och den eviga sabbatshvilans förebild.

Ändamålet med hvilodagen. St. 34. Befallningen i 3:dje budet. St. 35.

Det är något, utan hvilket ingen hvilodag rätt helgas, och detta är Guds ord. Hvilodagens heliga ändamål (vår själs uppbyggelse) ålägger hvar och en att såväl enskildt som offentligt (i templet) umgåås med Guds ord. Hvad det är att hålla Guds ord heligt. St. 36. Den bevekande förmaningen »tänk på» vill för öfrigt mana oss att icke ringakta Herrens sabbat. Helga här = hålla helig.

*Hvad Gud i 3:dje budet förbjuder.* St. 38.

Sabbatsdagen ohelgas, då den göres till en världslig arbetsdag, till en lättjedag eller till en syndadag. Angående det som är lofligt på sabbaten. St. 40.

Om gudstjensten och kyrkoåret se Bih.

## II. Om kärleken till vår nästa.

Hvem är vår nästa. St. 41. Alla menniskor äro hvarandra lika däri, att de hafva samma fader, samma återlösare och samma heliggörare. Huru vi skola älska vår nästa. St. 42.

*4:de Budet* (om hedrande af fader och moder). Jämte fader och moder skola vi hedra »våra herrar». Hvilka dessa äro. St. 44. Hvertill Gud gifvit dem makt öfver oss. St. 45. Äfven dessa hafva alltså skyldigheter emot de underordnade. *Föräldrarne* äro skyldiga att uppfostra sina barn i tukt och Herrens förmaning. Efes. 6: 4. Till denna fostran hör kärlek och allvar, förmaningar, goda exempel och förböner. Därjämte böra de sörja för barnens kläder, föda och hälsa samt låta dem lära det som kan bli dem till nytta. *Öfverhetens* skyldigheter är Rom 13: 1, 3, 4, att upprätthålla ordning inom samhället och skydda det mot fiender. *Lärarens* skyldigheter är 2 Korr. 5: 20 att vaka öfver åhörarnes själar, gifva dem goda förmaningar och lärdomar samt bedja för och med dem. 1 Tim. 4: 12, 2 Tim. 2: 15. *Husbönders* skyldigheter är Koll. 4: 1 att bevisa rättvisa och billighet. *Befallningen* i detta bud. St. 46. *Barnens* skyldigheter mot föräldrarne är lydnad i allt. Koll. 3: 20. Beskaffenheten af denna lydnad. St. 47. Det som bör beveka barn att lyda föräldrarne är a) föräldrarne äro Guds ställföreträdare, b) barnen kunna aldrig nog löna dem för deras uppoffringar, c) barnalydnaden är en för Gud välbaglig gudstjenst, c) äfven Jesus var sina jordiska föräldrar underdånig. *Undersåtars* skyldigheter 1 Petr. 2: 13—14. *Åhörarnes* skyldigheter Ebr. 13: 17. *Tjenarens* skyldigheter Koll. 3: 22. *Om löftet*. St. 48. *Förbudet*. St. 49.

*5:te Budet* (om skydd för eget och andras lif). Om lifvet som vår största timliga gåfva. St. 50. *Förbudet*. St. 51. Om öfverhetens makt öfver andras lif. St. 52. Att Gud här vill inskräpa fridsamhet och människokärlek. St. 53. Huru vi skola anse vårt eget lif. St. 54. Till vården af

detta lif hör det sorgfälligaste undvikande af de laster, som St. 55 förkorta detsamma.

Dråp kan ske äfven i andligt afseende. En människa kan skada eget och andras troslif genom synd och förförelse. Matt. 18: 6—7.

*6:te Budet* (om äktenskapets helgd). Hvem har stiftat äktenskapet? St. 56. Äktenskapet är en af Gud stiftad helig, innerlig och oupplöslig förening emellan en man och en qvinna. *Förbudet*, St. 57. Gud förbjuder all otukt. Otukt förekommer i begär, tankar o. s. v. Otuktens upphof och näring är ofta att söka i lättja, frosseri, dryckenskap, dåligt sällskap, dåliga böcker samt bristande vaksamhet. Den otuktige är en lastens träl, som ådrager sig försvagad hälsa, förtidig död och Guds dom. Våra lemmar äro skapade till den h. Andes tempel. 1 Korr. 6: 15 ff. *Befallning*. St. 58. Hjälpmedel att undvika otuktens synd äro arbetsamhet, nykterhet, måttlighet, Guds ord och bönen, tanken på Jesu renhet, på döden och domen.

*7:de Budet* (om jordiska egodelar). Huru dessa böra anses. St. 59. Gud har gifvit somliga mera af detta jordiska goda, andra mindre. *Förbudet*. St. 60. Här förbjudes stöld, d. v. s. allt hvarigenom människan förgriper sig på nästans egendom, såsom genom svek i handel, ocker, slem vinning, försnillning, försumlighet i arbete eller uppenbar tjufnad. En människa kan bestjåla sig själf genom slöseri, lättja och tidens missbruk. *Befallningen*. St. 61. Befallningen i korthet trohet i jordiska ting.

*8:de Budet* (om det goda namnet och ryktet). Huru detta är att anse. St. 62. *Förbudet*. St. 63. På hvilka sätt falskt vittnesbörd kan bäras mot andra St. 64, — mot en själf St. 65. *Be-*

*fallningen* St. 66, eller i korthet sanning och kärlek till sanningen.

*9:de och 10:de Buden* (sammanslås). Dessa bud förbjuda *alla* onda laster samt det som är anledningen därtill d. ä. arisynden, samt befalla *alla* goda dygder och det som är roten till dessa d. ä. Guds beläte. Rätt betraktad vänder Guds lag spetsen af sina befallningar och förbud mot människans inre d. ä. hjärtat, uppenbarande därigenom sin andliga karaktär. Rom. 7: 14. Till denna tolkning af lagen har Herren Kristus gifvit anvisningar i bergspredikan.

*Slutorden till 10 Guds bud.* St. 71.

Innehålla a) *hotelse* (hvarmed Gud hotar St. 78) och b) *löfte* (hvad Gud lofvar St. 81). Hotel- sen sträcker sig till 3:dje och 4:de led eller slägte, löftet till många tusen. Gud söker fädernas missgärningar in på barnen. St. 79. Dessa svåra följder äro sjukdom, fattigdom, vanära, syndaanlag. Hvad Gud vill hos oss verka genom sin hotelse St. 80 och genom sitt löfte St. 82. Huruvida vi af oss själfva kunna fullborda lagen. St. 83. Hinder därför äro dels syndafördrivet (arisynden) dels verksynderna.

*Lagens trefaldiga nytta.* St. 84. Den är 1) en andlig själens spegel, 2) en tuktomästare till Kristus, 3) en regel och rättesnöre för den troendes vandel. Kristus har ej gjort lagen om intet, men han har oss till godo fullbordat lagen. Detta har skett därigenom, att han a) förklarar lagen b) fullkomligen hållit lagen c) afvändt dess förbannelse.

### **C. Om bönen.** (3:dje hufvudstycket).

Bönen är en nödvändig yttring af det andliga lifvet och ett verksamt medel för dess beva-

rande. Hvad bönen är. St. 166. Däraf framgår ock, att vi få bedja om allt, både andligt och lekamligt godt. Joh. 15: 7, 16: 23, 1 Joh. 5: 14. Matt. 21: 22 m. fl. Om hvar och när vi få bedja Joh. 4: 21, 23—24. Hela den troendes lif är en inre gudstjenst, men liksom veckan har sin gudstjenstdag, så bör någon stund hvarje dag vara en verklig bönestund. Bönen är af *olika slag*; bön i vanlig mening, åkallan, förbön, syndabekännelse St. 244, tacksägelse, lof och pris.

*Hvarför vi skola bedja.* St. 167.

*Bönens beskaffenhet eller egenskaper.*

Bönen måste *gå från hjärtat*, så att hjärtat beder och icke munnen allena; den måste framföras *i tron*, d. ä. i medvetandet af att Gud vill och kan höra, *i ödmjukhet*, då man erkänner egen ovärdighet, *i botfärdighet*, i tanke att öfvergifva synden, *med barnslig undergifvenhet*, då man kan säga: »Fader ske icke min vilja utan din», *i Jesu namn* St. 169 samt *träget och beständigt*.

*Hvem, som gifver förmågan att bedja.* St. 170.

*Huru Gud uppfyller bönen.* St. 171.

Hjärtats innerliga bön är aldrig utan välsignelse, äfven om bönhörelsen uteblir. Bödens välsignelse ligger i a) *bönhörelsen*, då Herrens stund att uppfylla bönen är inne, b) *den vederqvickelse och tröst* bönen i och för sig medför. Sv. Ps. 258: 6, Ps. 50: 15, 91: 14—16, Matt. 7: 7—11, Luc. 11: 1—13, 18: 1—8, Joh. 14: 13 m. fl.

## Herrens bön.

*Inledning.* Hvilken uppmuntran det ligger i att vi få kalla Gud »Fader». St. 173. Hvarför vi i bönen behöfva denna uppmuntran. St. 174. Ordet »Fader» vill uppmuntra oss till tro St. 173,

»vår» till kärlek St. 175, »som är i himmelen» till hopp St. 176.

*Bönerna* handla dels om andligt godt och dels (den 4:de) om lekamligt godt. Vi lära här af, att om vi först och sist bedja om andliga gåifvor, så få vi äfven bedja om lekamliga.

*1:sta bönen* (om Guds namns helgande). När helgas Guds namn? St. 178. Hvilken ohelgar Guds namn? St. 179. Helga = hålla heligt. Guds namn helgas genom ren lära och heligt lefverne.

*2:dra bönen* (om Guds rikets tillkomst d. ä. missionsbönen). Hvad som här menas med Guds rike. St. 180. Guds rikets grundläggande i världen och framgång hos andra beror ej af vår bön. Likväl måste vi bedja därom. St. 182. När kommer Guds rike till oss St. 183 och hvad verkas därigenom. St. 184.

*3:dje bönen* (om Guds viljas skeende). Guds vilja sker äfven vår bön förutan. St. 185. Hvar detta sker. St. 186. Likväl bedja vi, att Guds vilja må ske hos oss. När sker detta. St. 187. De makter, som förhindra Guds vilja. St. 189. Hvad som förstås med världen St. 190, och med vårt eget kött. St. 191. Huru Gud gör sin vilja gällande hos oss. St. 192.

*4:de bönen* (om dagligt bröd). Hvad som förstås därmed. St. 193 och L. K. Gud gifver väl dagligt bröd äfven utan vår bön, likväl böra vi bedja om dagligt bröd. St. 195. Hvarom vi bedja i denna bön. St. 196. Hvarföre vi säga »gif oss i dag». St. 197. Vi säga »oss» med tanke på nästan samt »vårt» med tanke på att brödet må ärligt förvärfvas.

*5:te bönen* (om syndernas förlåtelse). Innehåller a) en bekännelse St. 198 och 200, b) en bön St. 199, samt c) ett löfte St. 201.

6:te bönen (om hjälp i frestelserna). Gud frestar icke människan, men han pröfvar henne. Dessa prof benämnas äfven kors, d. ä. det som Gud pålägger människan för att rena och luttra hennes tro. Om de makter som fresta människan. St. 203. Den *listigaste* af de andl. fienderna är djäfvulen, som frestar genom inkastande af onda tankar, den *talrikaste* är världen, som frestar genom förförelser: onda ord och exempel, den *oss när-maste* är vårt eget kött, som frestar genom de mångahanda onda begärelserna. Hvarom vi bedja i denna bön. St. 205. De betingelser, hvarunder vi få vänta hjälp. St. 206.

7:de bönen (om frälsning från det onda). Hvarom vi bedja i denna bön. St. 207. Huru Gud förlossar från det onda a) här i tiden St. 208 och b) i döden St. 209.

*Slutorden.* (En lofsägelse St. 210). Hvarför vi få sluta vår bön med lofsägelse. St. 211. Hvad ordet Amen lär oss St. 212 och huru vi få sluta vår bön. . St. 213.

#### **D. Om Herrens nattvard.** (Altarets sakrament. 5:te hufvudstycket).

Förberedelsen till Herrens h. nattvard är skriftemålet, hvilket inledes med skriftetal. Detta sista har tillkommit på grund af förmaningen i 1 Korr. 11: 28 och afser att vara en hjälp i nattvardsgästernas själfpröfning. Skriftetalet måste a) uppmuntra de botfärdiga, men b) afskräcka de obotfärdiga från att framgå. Hvad som hör till skriftemålet. St. 243. Hvari syndabekännelsen består. St. 244. Om aflösningen St. 245 och hvad vi därvid hafva att besinna. St. 246. Om bannlysning. St. 248. Aflösningen är tillsägelsen till de botfärdiga att synden är förlåten (lösenyckelen).

Nämnda tillsägelse är nödvändig, emedan den botfärdige alltid har svårt att tro, att synden är förlåten. Bannlysningen är tillsägelsen att synden är behållen. Angående makten att lösa och binda se Matt. 18: 18.

1) *Hvad Herrens nattvard är.* St. 249.

Det synliga i detta sakrament är bröd och vin, det osynliga är Kristi lekamen och blod, hvar-till kommer ett Guds ord, som förenar det synliga med det osynliga.

Rörande förebilden till Herrens nattvard och det väsentliga däri, se under St. 214 och 215.

*Nattvarens instiftelseord.* St. 250. 1 Korr. 11: 23—25, Matt. 26: 26—28 m. fl.

*För hvad ändamål Herrens nattvard är instiftad.* St. 251. Den är instiftad för Jesu lärjungar, d. ä. alla botfärdiga och troende. Dessa skola i nattvarden minnas Herren Jesus såsom den, som gått i döden för deras skull. De som så minnas hans död för syndare, komma därigenom a) till *djupare ånger* och b) till *fastare tro*. Men nattvarden är icke blott åminnelse, utan äfven och i synnerhet gemenskap med eller åtnjutande af Herren Kristus själf. I, med och under bröd och vin, d. ä. (St. 252) med jordiska ting såsom bärare af himmelska nådegåfvor, öfverbringar vår frälsare till oss sin förklarade och sanna d. ä. verkliga lekamen och blod. Genom åtnjutandet häraf komma vi (på ett sakramenterligt eller på både andligt och lekamligt sätt) i innerlig gemenskap med vår döde, uppståndne och förklarade frälsare och med hela hans församling på jorden. 1 Korr. 11: 26, 10: 17. Om kalken såsom det N. Test i Kristi blod. St. 253.

2) *Hvilka välsignelser nattvarden medför.* St. 254 och 255. Huru nattvarden gifver.

a) *Syndernas förlåtelse*. St. 256. Syndernas förlåtelse får väl en botfärdig människa äfven annars, men i nattvarden gifves den synliga bekräftelsen på, att synden är förlåten. Att nattvarden medför sådan bekräftelse beror däraf, att den botfärdige där mottager Jesu lekamen och blod, d. ä. just de medel, hvarmed Kristus åt honom förvärfvat syndernas förlåtelse, hvarom han alltså får vara lika försäkrad, som han vet sig hafva undfått de yttre medlen.

b) *lif*. St. 257. Den troendes andliga lif är Kristus. Lifsgemenskapen med honom, grundlagd i dopet, stärkes i nattvarden, i det att den botfärdige där tillegnar sig Kristus och därmed hans nåd, frid, rättfärdighet, kraft och natur samt tillväxer i tro, hopp, kärlek (det nya lifvets frukter).

c) *salighet*. St. 258. Det ges en visshet, som redan här i tiden innebär den största sällhet, den att vi ega Kristus. Sådan visshet gifves och bekräftas i nattvarden, som är ett själens möte med den förklarade frälsaren, hvilken meddelar af sin salighet till hennes fröjd och hopp. Att ega Kristus är det största af allt, ty han 1) är vår försonare med Gud, och 2) skall bevara kropp och själ till de rättfärdigas uppståndelse.

3) *Hvaraf det beror, att nattvarden medför sådan välsignelse*. St. 259. Nattvardens verkan beror af löftesorden och tron.

Huru nattvardens verkan beror af a) löftesorden St. 260 och b) tron St. 261. Guds ord allena gör åtandet och drickandet till en Herrens nattvard, till ett verksamt nådemedel. Härtill medverkar ej det ringaste vår eller andras tro. Men tron är äfven nödvändig, om vi (St. 261) skola till vår välsignelse mottaga Jesu lekamen och blod.

4) *Hvilken är rätt beredd till nattvardens åt-*

*njutande*. St. 262. Beredelsen till H. nattvard är dels *yttre* (den lekamliga, som består i att nattvardsgästen afhåller sig från sådant, som stör själens andakt) och dels *inre* (den andliga, som består i att själen sträcker sig efter nattvardens himmelska gåfvor). Vördighet är här icke det samma som förtjenst, utan det är själens längtan och begär att för Jesu skull undfå det hon aldrig med gärningar kan förvärfa, neml. syndernas förlåtelse, lif och salighet. Hvad det betyder att eftertrakta dessa gåfvor. St. 263. Tron allena gör värdig, äfven om den blott förnimmes såsom hjärtats hunger och törst.

Hvad som bör beveka oss att gå till Herrns nattvard är 1) Jesu kärleksfulla kallelse, 2) vårt eget behof, 3) den välsignelse vi där undfå. Det som afhåller mången från Herrns nattvard är missaktning, försumlighet och fruktan att begå nattvarden ovärdigt.

*Hvilken är till nattvardens begående ovärdig*. St. 264. Liksom tron allena gör värdig, så synes här, att all *otro* gör människan ovärdig. Den skada, som ovärdig nattvardsgång medför. St. 265. Den dom en sådan ådrar sig (1 Korr. 11: 29) är dels förblindelsedom, dels förhärdelsedom. Äfven ovärdiga kunna begå H. nattvard, ledda af oriktiga och syndiga bevekelsegrunder såsom skrymteri, sedvänja, världsliga afsigter, tanken att där försona sig med Gud utan hjärteförändring. Hvad vi böra iakttaga till undvikande af ovärdig nattvardsgång. St. 266. Hvarför själfpröfning är nödvändig. St. 267. Huru vi kunna veta, att vi värdigt begått H. nattvard? Då vi hafva vår frälsare i trogen åminnelse o. s. v. St. 268.

Det samfund, inom hvilket den h. Ande verkar, är

## Kyrkan

eller kristenheten på jorden. St. 156. Kyrkan är de heligas samfund och en nådesanstalt till världens kristnande. Hvarför hon kallas de heligas samfund. St. 158. Den innerliga lifsgemenskapen emellan Kristus och dessa belyses af flera bilder, i det bibeln framställer kyrkan såsom *Kristi kropp* Ef. 4: 4-5, 12, Kol. 1: 24, *ett heligt tempel af lefvande stenar* Ef. 2: 22, 1 Petr. 2: 4-5. *Kristi brud* Ef. 5: 25-27.

Kyrkan är dels den väsentliga (osynliga), d. ä. de heligas samfund, och dels den yttre (synliga) som omfattar alla döpta. Denna yttre kyrka med dess inrättningar och nådemedel är beviset på förhandenvaron af den inre osynliga, som på detta sätt såsom *synligt samfund* framträder i världen.

Kyrkan är (St. 156) *en*, emedan dess rätta medlemmar utgöra en lekamen, för hvilken Kristus är hufvudet, *helig*, emedan hon såsom Kristi församling är helgad åt Gud och den h. Ande där är verksam, *allmännelig*, emedan hon är bestämd att omfatta alla människor.

Trots kyrkans enhet gifves det *olika kyrkosamfund*: det evangeliskt-lutherska, det reformerta, det grekisk-katolska och det romersk-katolska och därjämte ett antal sekter, de flesta af reformert ursprung.

Att mycken ohelighet finnes inom kyrkan kommer af synden. Samfundet såsom sådant måste alltid lida af brist och ofullkomlighet, så länge det tillhör denna jorden, på samma sätt som hos den omvände alltid någon rest af den gamla människan kommer att finnas kvar under hela detta jordelif. Se Matt. 13: 24-30.

*Huru kristenheten uppkommer och tillväxer.*  
St. 157.

Hvarest Kristi kyrka finnes St. 159 samt om hennes ämbete St. 160. (Om dess instiftelse och uppgift se under St. 119).

*e) Härliggörelsen.*

*Huru den h. Ande skall fullända sitt verk.* St. 161.

Om de dödas tillstånd före den yttersta dagen. St. 162. Om de dödas uppståndelse. St. 163. Huru de trognas kroppar skola uppstå. Fil. 3: 20—21. Om hvad som skall ske med de lefvande. 1 Korr. 15: 51.

Vid döden visar det sig, om en menniska har att vänta salighet eller osalighet. Likväl skall en sista dom hållas, på det att all världen må se, att Gud är sannfärdig. Då skall de trognas eviga salighet och de otrognas eviga straff begynna.

Saligheten här är dels *kännbar*: tröst, frid och fröjd i Gud, dels *okännbar*: barnskapet hos Gud och hans välbehag, men i evigheten skall den fullkomliga saligheten börja. Hvari det eviga lifvet (den eviga saligheten) består. St. 164.

Den eviga osaligheten består i ångest och qual samt i evig och hopplös skilsmässa från Gud.

I stället för den gamla jorden, som skall gå under, vänta vi i och med Kristi uppenbarelse nya himlar och en ny jord, där Herren Gud skall vara allt i alla. 2 Petr. 3: 13, Rom. 8: 19—23.

---

*Bihang N:o 1.*

Gudstjensten, den handling, hvarigenom den kristna församlingen hemtar sin uppbyggelse genom nådens medel, är att betrakta såsom ett möte emellan Herren och församlingen. En högmessogudstjänst består af

1:o) *En bekännelseafdelning*, hvars hufvuddel är syndabekännelsen, föregången af psalm och tilltal samt åtföljd af »Herre förbarma dig» (församlingens deltagande i syndabekännelsen), ära (englasången) samt lofsång (ps. 24: 1).

2:o) *En uppbyggelseafdelning i inskr. bemärkelse*, inledd af fridshälsning och bestående af psalmer, Guds ords läsande och betraktande. Hit hör kollektbön, episteln,

psalm (gradual-), evangeliet, tron, predikstolpsalm, predikan och psalm.

3:o) *En böneafdelning*, inledd af fridshälsning och bestående af den allm. kyrkobönen (församlingens bön för sig själf, för Guds rike samt för alla stånd, äldrar och vilkor, för hvilka förböner äro af nöden. Å högtidsdagen föregås kyrkobönen af särskild högtidsbön), Fader vår, »tackom och lofvom», välsignelsen och slutpsalm.

Understundom tillkommer

4:o) *Nattwardsafdelning* (med anknytning omedelbart till den allm. kyrkobönen) bestående af psalm, förmaning (tilltal), läsning af instiftelseorden och Fader vår, »Helig», nattvardsgång, hvarunder »O Guds lam!» och psalmer sjungas, tacksägelsebön, »tackom och lofvom», välsignelsen och slutpsalm.

## *Bihang N:o 2.*

### *Kyrkoåret.*

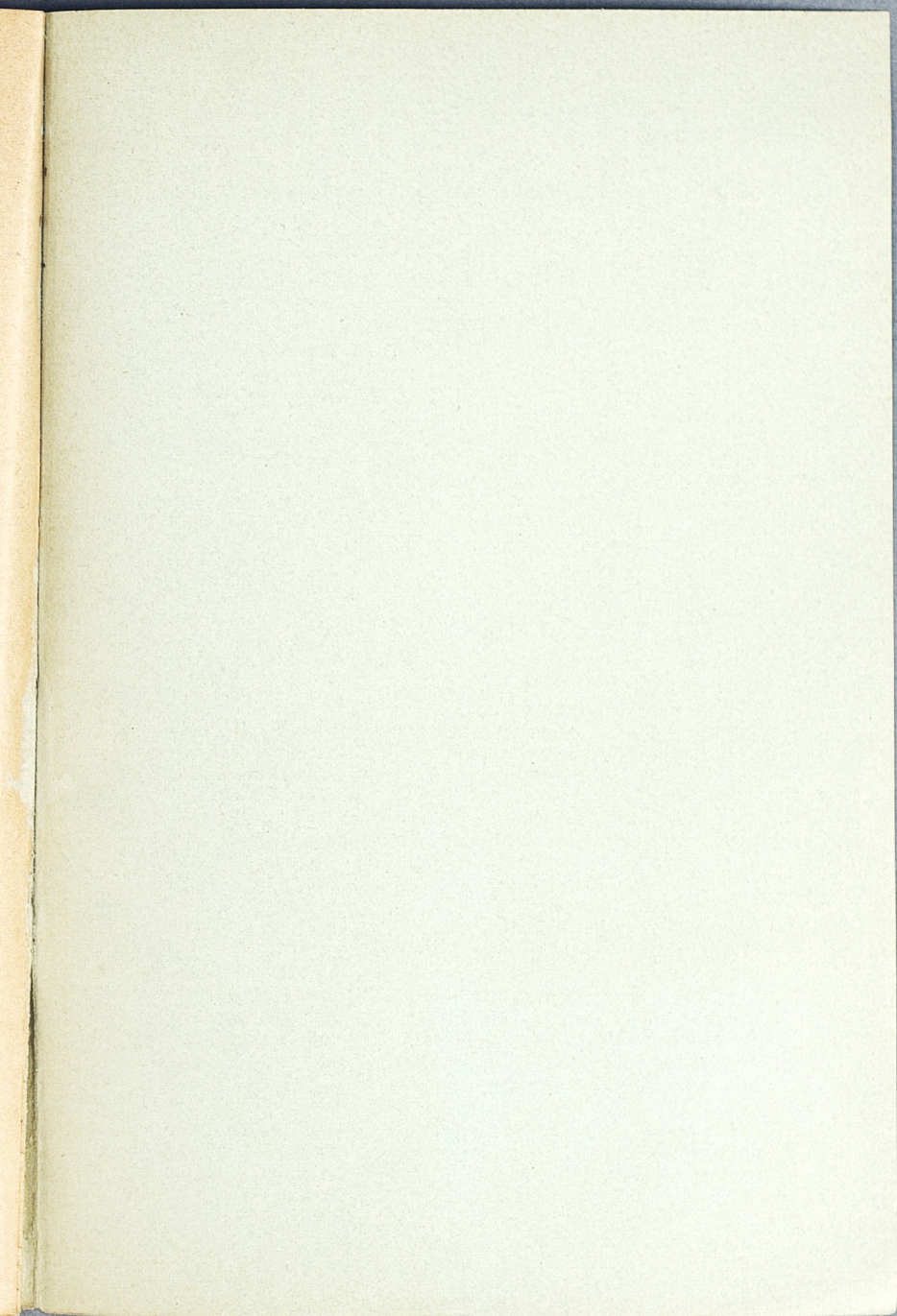
Kyrkoåret är den rad af söndagar, hvarunder församlingen vid de allm. gudstjensterna betraktar frälsningens förberedelse och fullbordan. Kyrkoåret inledes af 1 sönd. i advent och grupperar sig omkring de tre stora högtiderna: jul, påsk och pingst.

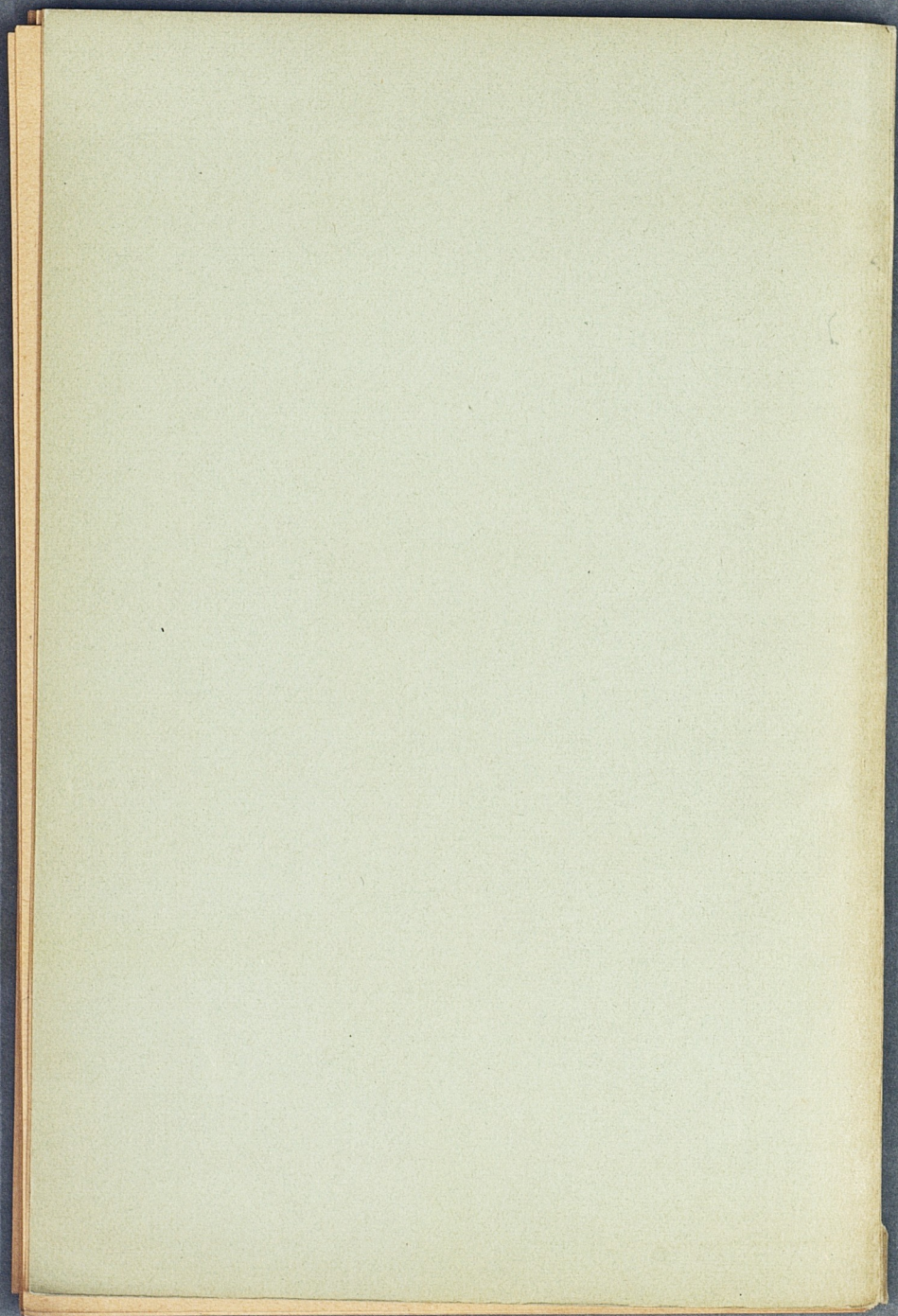
1:o) *Jul* (minnet af Jesu födelse firas den 25 dec.), föregås af de 4 adventssöndagarna och åtföljes af nyårsdag, trettondedag och söndagarne efter trettondedag (högst 6). På gränsen mellan jul och påsk stå septuagesima (den 70:de och sexagesima den 60:de före påsk).

2:o) *Påsk* (minnet af Jesu uppståndelse firas söndagen efter 1:sta fullmånen efter vardagjämningen) föregås af 5 sönd. i fastan (söndagen före påsk är palmsöndag, fredagen i denna vecka är långfred., minnet af Jesu död) och åtföljes af 6 söndagar eft. påsk. 50:de dagen eft. påsk är

3:o) *Pingst* (minnet af andens utgjutande). Sönd. eft. pingst är trefaldighetssöndag, hvarpå söndagarne eft. trefaldighet högst 27 följa.

*De smärre högtiderna* äro *kyndelsmessodagen* (Jesu frambärande i templet) den 2 febr. eller följ. söndag *Maria bebådelsedag* (bebådelsen af Jesu födelse) den 25 mars, *Mikaelidag* (änglarnes dag) den 29 sept. eller följ. söndag. *Johannes Döparens dag* (midsommardag) den 24 juni. *Kristi förklaring* den 7:de eft. tref. *Bönsönd.* den 4 sönd. eft. påsk. *Kristi himmelfärdsdag* 40:de dagen eft. påsk. Dessutom förekomma 4 böndagar, hvarom föreskrifter årligen lemnas af konungen.





[www.books2ebooks.eu](http://www.books2ebooks.eu)